

1. Inleiding

De vitaliteit van de kern Overloon is van groot belang voor het woon- en leefgenot van haar bewoners. Als we het hebben over vitaliteit dan gaat het over prettig wonen en leven. Voldoende voorzieningen, een goed en passend woningaanbod maar ook het voor elkaar zorgdragen als bewoners zijn hier voorbeelden van.

Overloon ligt in een bosrijke omgeving en wordt ook wel aangeduid als het toeristisch hart van de gemeente Boxmeer. Met name het Nationaal Oorlogs- en verzetsmuseum en het Zoo Parc Overloon trekken vele bezoekers naar het dorp. Naast het toerisme kenmerkt Overloon zich door de aanwezige voorzieningen en het rijke verenigingsleven. Op dit moment zijn er echter verschillende ontwikkelingen waardoor de vitaliteit onder druk kan komen te staan. Het wegtrekken van jongeren, een toenemende zorgvraag onder ouderen en een verschraving van het voorzieningenniveau zijn hier voorbeelden van. Dit tegen de achtergrond van bezuinigingen bij diverse maatschappelijke instanties, een terugtrekkende overheid en een veranderende samenstelling van de bevolking.

Doel van het dorpsplan

Om de kracht van Overloon te benutten, en tegelijkertijd de vraagstukken die op ons afkomen in onderlinge samenhang op te pakken, zetten we samen de schouders onder een dorpsplan.

Dit dorpsplan is gericht op concrete activiteiten voor de korte termijn en gericht op hetgeen wat realistisch en nodig is voor de aankomende jaren. In dit licht is op 15 mei en 18 september een sessie met bewoners georganiseerd, als onderdeel van de integrale aanpak die door Wonen Vierlingsbeek samen met de gemeente Boxmeer en zorgorganisatie Pantein in het voorjaar van 2013 is opgezet. Het doel: met eigen verantwoordelijkheid van bewoners en ondersteunt vanuit professionals komen tot een dorpsvisie met concrete acties voor de komende vier jaar.

Verantwoordelijk burgerschap

Met deze opzet wordt een bewust appel gedaan op 'verantwoordelijk burgerschap'. De bewoners zijn aan zet om actie te ondernemen en kansen te verzilveren om de vitaliteit te versterken. Professionals ondersteunen daar waar nodig en helpen de bewoners om goede ideeën en acties tot uitvoer te brengen. Dit betekent dat niet het aanbod, maar de vraag vanuit Overloon leidend is voor een gezamenlijke succesvolle aanpak. Op deze manier wordt het voortouw gegeven aan de bewoner(s).

Opzet

Het dorpsplan zoals dit voor u ligt is het resultaat van deze aanpak, waar vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid:

- op korte en kernachtige wijze de huidige situatie van Overloon is beschreven en in beeld gebracht (hoofdstuk 2);
- de gewenste situatie aan de hand van de kaart is beschreven (hoofdstuk 3), en;
- deze is vertaald naar de te nemen stappen, inclusief te nemen verantwoordelijkheid (hoofdstuk 4).

Tot slot wordt in hoofdstuk 5 de evaluatie beschreven, inclusief de wijze waarop de acties worden gemonitord.

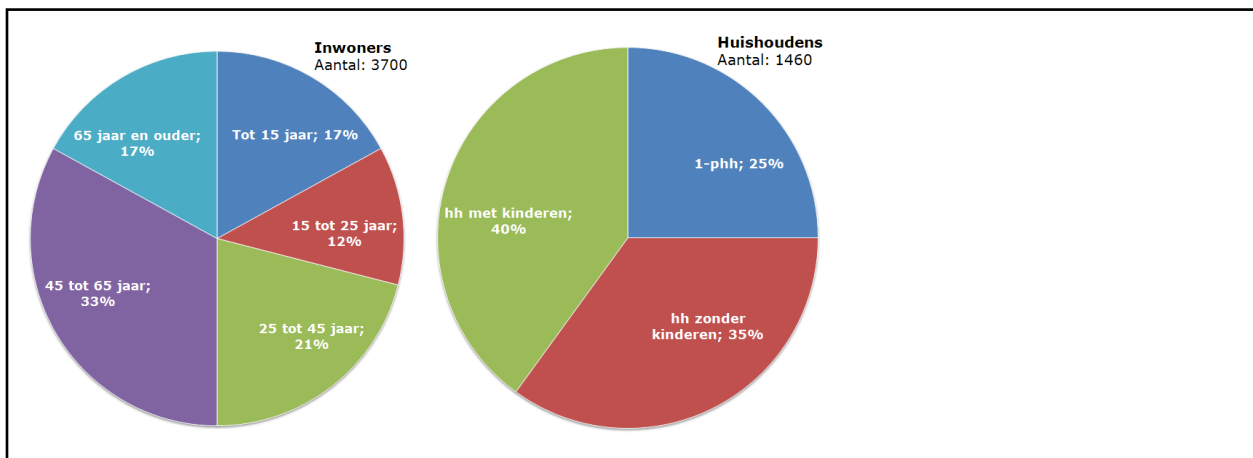
2. Huidige situatie Overloon

Overloon is gelegen tussen Boxmeer en Venray, ten westen van de A73. Het dorp telt ongeveer 3.700 inwoners en 1.405 woonadressen (CBS, 2012). Centraal in het dorp aan het 14 oktoberplein staat de H. Theobalduskerk.

Overloon staat met name bekend vanwege haar toeristische mogelijkheden. De bekendste is het Nationaal Oorlogs- en verzetsmuseum dat sinds 1946 gevestigd is in Overloon. Het dorp heeft met het Zoo Parc Overloon ook een kleine dierentuin. Verder zijn er diverse vakantieparken en campings rondom de kern gesitueerd die zorgen voor meerdaags toerisme. Daarnaast kent het dorp diverse 'natuurlijke' recreatiemogelijkheden zoals de Overloonsche duinen en het Schaartven.

De huidige bevolkingsopbouw van Overloon en eigendomssituatie van het woningbezit in Overloon zijn als volgt verdeeld:

Bron: CBS (2012)

Uit de figuren is af te leiden dat exact de helft van de inwoners van Overloon (50%) 45 jaar of ouder is, waarvan 17% 65 jaar of ouder. Het aandeel huishoudens met kinderen en zonder kinderen is respectievelijk 40% en 35%. Het aandeel eenpersoonshuishoudens is 25%. De verwachting is dat met de vergrijzing het aandeel 65-plussers, en daarmee ook het aandeel een- en tweepersoonshuishoudens zonder kinderen zal toenemen.

Waar het gaat om de woningmarkt kent Overloon een verhouding van 74% koopwoningen, tegenover 26% huurwoningen. Dit percentage huurwoningen kan opgesplitst worden in 7% bezit van overige verhuurders en 19% bezit van Wonen Vierlingsbeek (230 woningen).

Kansen en bedreigingen

Op 15 mei en 18 september is een bijeenkomst georganiseerd waarin bewoners voor de komende jaren hebben gekeken naar de:

- Kansen: wat zijn de sterke punten van Overloon en hoe deze in te zetten om de komende jaren de vitaliteit van de kern te versterken?
- Bedreigingen: wat zijn de ontwikkelingen die de vitaliteit van Overloon als dorp onder druk zetten en waarop actie moet worden ondernomen.

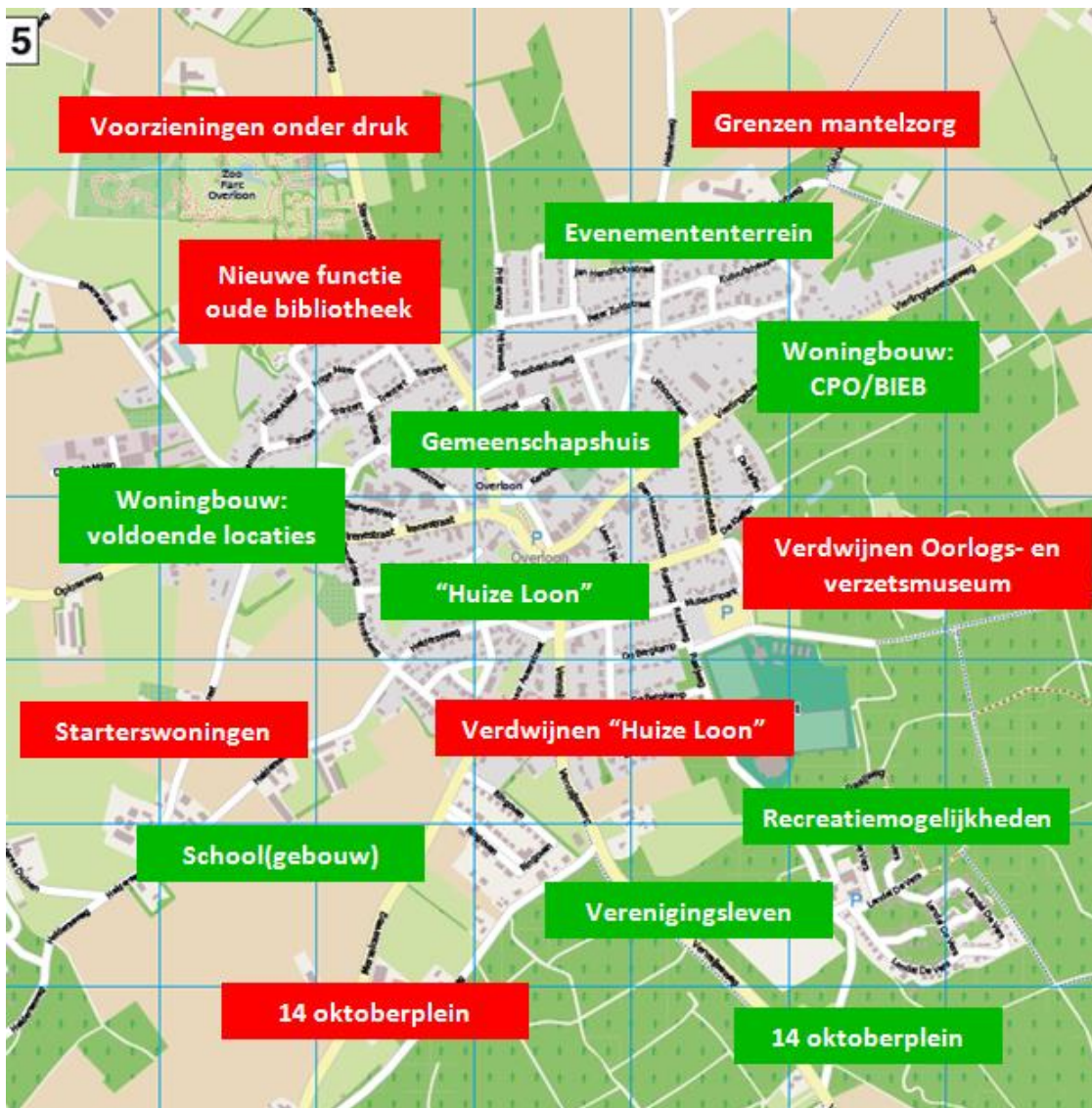
Dit heeft het volgende beeld opgeleverd:

KANSEN	BEDREIGINGEN
Voorzieningen ➤ Het gemeenschapshuis als centrale ontmoetingsplek van het dorp, waarin diverse functies en activiteiten worden gecombineerd. ➤ Het schoolgebouw multi-inzetbaar maken door bijvoorbeeld in de avond cursussen te geven. Belangrijk dat dit niet 'concurrereert' met het gemeenschapshuis. Wonen ➤ In het dorp zijn voldoende geschikte woningbouwlocaties voorhanden. ➤ Het bouwen middels een CPO/BIEB-constructie biedt kansen voor betaalbare woningen; nu 14 woningen in plan voormalige botanische tuin. Zorg ➤ Overloon heeft met "Huize Loon" een verzorgingshuis waardoor ouderen in het dorp kunnen blijven wonen. Verenigingsleven ➤ Het huidige evenemententerrein is ideaal voor het organiseren voor grotere activiteiten. ➤ Overloon kent een rijk verenigingsleven. Recreatie ➤ Met het museum, de dierentuin, de vakantieparken/campings en de natuur kent het dorp een uitgebreid scala aan recreatiemogelijkheden. ➤ Herinrichting van het 14 oktoberplein.	Voorzieningen ➤ Voorzieningen in het dorp, bijvoorbeeld de winkels en de school, staan onder druk als gevolg van afnemende omzet/afnemend kinderaantal. ➤ Het is onzeker en onduidelijk welke functie de oude bibliotheek krijgt. ➤ Als gevolg van een mogelijke fusie dreigt het Nationaal Oorlogs- en verzetsmuseum te verdwijnen. Wonen ➤ Er zijn op dit moment onvoldoende betaalbare woningen beschikbaar voor starters in Overloon, zowel in de huur- als koopsector. Zorg ➤ "Huize Loon" dreigt te verdwijnen en het is de vraag wat hiervoor in de plaats komt. ➤ Er wordt een steeds groter beroep gedaan op de mantelzorg, maar ook mantelzorg kent grenzen. Recreatie ➤ Het 14 oktoberplein mist de functie van een ontmoetingsplek.

Overloon is een kern met vele mogelijkheden, af te lezen aan bovenstaande kansen. Op het gebied van voorzieningen is het met name van belang om de krachten te bundelen in het nieuwe gemeenschapshuis. Dit moet de centrale ontmoetingsplek in het dorp worden waar diverse functies zijn ondergebracht en activiteiten worden georganiseerd. Het verzorgingshuis is daarnaast zeer belangrijk voor ouderen maar dreigt, in de huidige vorm, op termijn te verdwijnen. Dit risico bestaat ook voor het Nationaal Oorlogs- en verzetsmuseum, wat een belangrijke (economische) trekker is voor het dorp. Op dit moment lijkt het erop dat het museum voor Overloon behouden blijft.

Op het terrein van wonen speelt er met name een vraag rond betaalbare woningen voor starters (jongeren die op zichzelf willen gaan wonen), deze zijn op dit moment zowel in de huur- als koopsector onvoldoende voorhanden. Een kans hiervoor ligt in het bouwen middels een CPO/BIEB-constructie. Binnen het project "botanische tuin" worden op dit moment al 14 woningen in een CPO-constructie gebouwd.

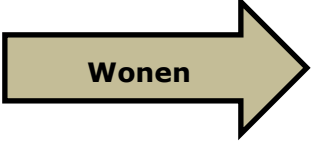
Op onderstaande kaart zijn de bovengenoemde kansen (groen) en bedreigingen (rood) aangegeven, en is daarmee een samenvattend resultaat van de gemaakte kaarten van de bewoners.

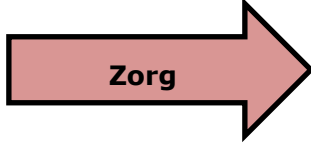

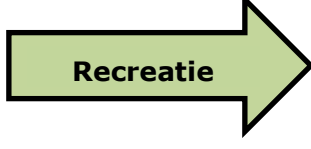
3. Vitaal Overloon

Als we met een realistische bril op maximaal vijf jaar vooruit kijken dan zien we dat voor Overloon als vitale woon- en leefgemeenschap de volgende acties in gang zijn gezet:

-
 - ✓ De dorpsraad, Stichting Gemeenschapshuis en andere belangrijke partners voor Overloon onderzoeken samen wat de mogelijkheden zijn om de krachten te bundelen. Hiertoe wordt een initiatiefgroep opgestart, bestaande uit afgevaardigden (dorpsraad, gemeenschapshuis, ondernemers, verenigingsleven, et cetera). Deze initiatiefgroep zal vanuit één mond de ontwikkelingen in Overloon vormgeven. Temeer omdat op dit moment, vanuit diverse partijen, diverse initiatieven naast elkaar lopen met hetzelfde doel; een vitaal Overloon, nu en in de toekomst.
 - ✓ Er is gekeken hoe het gemeenschapshuis, nog meer dan nu het geval is, dé centrale ontmoetingsplek van Overloon kan worden. Belangrijk is hierbij om ook de afstemming en verbinding met bijvoorbeeld de school en oude bibliotheek te zoeken om 'concurrentie' te voorkomen. Op dit moment is de Stichting Gemeenschapshuis gestart met het opstellen van haar beleidsplan, waarin is opgenomen wat de stichting als haar rol en functie binnen Overloon ziet.
 - ✓ Onderzocht wordt of in het gemeenschapshuis tevens een informatie-/steunpunt gevestigd kan worden waar inwoners terecht kunnen met al hun vragen over wonen, welzijn en zorg en van waaruit werkzaamheden op deze terreinen worden gecoördineerd.

-
 - ✓ Er wordt vanuit de dorpsraad samen met de gemeente, Wonen Vierlingsbeek en Pantein een informatieavond georganiseerd over:
 - de ontwikkelingen op het terrein van wonen en zorg;
 - wat deze ontwikkelingen betekenen in de praktijk.
 Op deze avond worden specifieke vraagstukken die leven in Overloon door de dorpsraad ingebracht.
 - ✓ Als naar aanleiding van de informatiemarkt blijkt dat er onderzoek naar de behoefte aan woningen in Overloon nodig is, zal dit worden uitgevoerd om de daadwerkelijke vraag te achterhalen.

-
 - ✓ Wanneer duidelijk is dat "Huize Loon", in de huidige vorm, op termijn verdwijnt uit het dorp, wordt onderzocht wat alternatieve mogelijkheden zijn voor zorg(woningen) in Overloon (bijvoorbeeld aanleunwoningen). Vraag vanuit het dorp is hierbij leidend.

-
 - ✓ De wens van de bewoners is om op de bestaande dorpsite dan wel een nieuw te bouwen dorpsite, de activiteiten van bewoners en het verenigingsleven van en voor Overloon te presenteren en onderling af te stemmen. Deze site biedt eventueel ook mogelijkheden om in een later stadium het werk vanuit het informatie-/steunpunt digitaal te coördineren.

Met het in gang zetten van deze acties wordt onderzocht in hoeverre er een impuls te geven is aan de vitaliteit van Overloon. Het uitgangspunt is dat door de bewoners zoveel zelf wordt opgepakt en professionals hier ondersteuning aan bieden.

Het samenhangend pakket van maatregelen op het terrein van *voorzieningen, wonen, zorg en recreatie* ziet er op de kaart als volgt uit:

4. Actieprogramma

Bovenstaande acties vertalen zich in het volgende actieprogramma. Per onderwerp en actie is de trekker benoemd. In de meeste gevallen is dit de dorpsraad. Zoals besproken op 15 mei vervult de dorpsraad een belangrijke coördinerende rol. Zij zet uit en bewaakt en kan daarnaast makkelijk en snel schakelen tussen inwoners en professionals. Dit betekent niet dat de dorpsraad zelf alle acties oppakt maar zij maakt, bijvoorbeeld met de inrichting van werkgroepen, bewoners mede verantwoordelijk.

Nr.	Onderwerp	Acties	Trekker
1.	Krachtenbundeling dorpsraad en Stichting Gemeenschapshuis	Een initiatiegroep (met afgevaardigden van onder andere de dorpsraad en de Stichting Gemeenschapshuis) gaan in gesprek, over de toekomst van Overloon en hoe de krachten te bundelen.	Stichting gemeenschapshuis en dorpsraad
2.	Het Gemeenschapshuis als dé centrale ontmoetingsplek	De dorpsraad organiseert samen met de Stichting Gemeenschapshuis een rondetafelgesprek met belanghebbende partijen om te zien welke functies en activiteiten in het gemeenschapshuis een plek kunnen krijgen en hoe dit eventueel vorm te geven in combinatie met andere voorzieningen zoals de oude bibliotheek (bijvoorbeeld als dependance).	Dorpsraad samen met Stichting Gemeenschapshuis
3.	Mogelijkheden informatie-/steunpunt in het gemeenschapshuis onderzoeken	De dorpsraad bekijkt samen met de gemeente Boxmeer, Wonen Vierlingsbeek en Pantein een punt waar mensen terecht kunnen met al hun vragen over wonen, welzijn en zorg. Ideaal is wanneer dit punt in het gemeenschapshuis wordt gevestigd.	Dorpsraad
4.	Informatiemarkt wonen en zorg organiseren	Er wordt een informatieavond georganiseerd over de (on)mogelijkheden om zelfstandig thuis te wonen in Overloon door dorpsraad, Pantein, gemeente Boxmeer en Wonen Vierlingsbeek. De dorpsraad bepaalt samen met genoemde partijen de agenda.	Dorpsraad
5.	Behoeftonderzoek wonen	Afhankelijk van de ervaringen en signalen tijdens de informatiemarkt (punt 4), wordt er een behoeftonderzoek wonen uitgevoerd. De dorpsraad voert dit onderzoek samen met Wonen Vierlingsbeek en de gemeente Boxmeer uit.	Dorpsraad
6.	"Huize Loon"	Wanneer het verzorgingshuis inderdaad verdwijnt, dan initieert de dorpsraad een gesprek met de gemeente Boxmeer, Wonen Vierlingsbeek en Pantein om een alternatieve invulling voor de zorg in Overloon te onderzoeken.	Dorpsraad
7.	Dorpssite voor activiteiten in Overloon	Activiteiten van bewoners/ verenigingsleven worden gepresenteerd en onderling afgestemd op de (nieuw te bouwen) dorpssite.	Dorpsraad

Volgordelijkheid acties

De voorgestelde acties kunnen op verschillende momenten of tegelijkertijd worden opgestart. Belangrijk is wel dat bijvoorbeeld het in kaart brengen van behoeften, vooraf gaat aan het daadwerkelijk inspelen op deze behoefte. Verder is het van belang om acties zodanig te plannen, dat ze goed zijn uit te voeren en er geen overbelasting (bijvoorbeeld van de dorpsraad) plaatsvindt.

Op 18 september is er een voorstel neergelegd wanneer welke actie op te pakken. Daarin hebben we aangegeven dat het wellicht handig is om te starten met de informatiemarkt (actie 4). De vraagstukken en onderwerpen die hier aan bod komen kunnen in vervolgacties, zoals het onderzoek naar de behoefte op het terrein van wonen (actie 5), worden meegenomen.

Overigens kunnen door de tijd heen acties worden geschrapt, doordat deze niet haalbaar of niet meer nodig zijn, en kunnen er nieuwe acties voor in de plaats komen. Het voorgestelde actieprogramma is dan ook geen blauwdruk, maar wordt halfjaarlijks kritisch onder de loep genomen (zie hoofdstuk 5).

5. Evaluatie

Gelet op de voortgang en het commitment van zowel de bewoners (vertegenwoordigd in de dorpsraad), Wonen Vierlingsbeek, de gemeente Boxmeer en Pantein is het van belang dat voor de eerstkomende periode er halfjaarlijks wordt geëvalueerd. Deze evaluatie heeft als doel om:

- de voortgang van in gang gezette acties te monitoren;
- (nog) niet in gang gezette acties verder voor te bereiden dan wel te stimuleren;
- waar wijzigingen zich voordoen en/of acties niet haalbaar zijn dit tijdig met elkaar te bespreken.

De evaluatie vindt plaats aan de tafel van de dorpsraad waarbij Pantein, Wonen Vierlingbeek en gemeente een onderdeel vormen van de reguliere agenda. De evaluatie voor het dorpsplan van Overloon vindt plaats in het gemeenschapshuis te Overloon. Voor 2014 zijn de evaluaties als volgt:

Data evaluatie:

- April 2014
- September 2014

Het dorpsplan, een 'levend document

Belangrijk hierbij is dat dit dorpsplan een 'levend' document is. Indien noodzakelijk moeten acties geschrapt of toegevoegd kunnen worden aan het plan. Bijvoorbeeld omdat er na onderzoek geen behoefte blijkt te zijn of een bepaalde ontwikkeling vraagt om het toevoegen van een nieuwe actie. De verantwoordelijkheid om de aanzet te geven en acties voor te bereiden ligt bij de inwoners van Overloon zelf. De dorpsraad verzorgt de coördinatie omdat zij veelal de juiste personen in het dorp weet te vinden en deze kan aanspreken. Daarnaast kan zij vragen uitzetten bij de diverse professionele partners zoals de gemeente Boxmeer, zorgorganisatie Pantein en Wonen Vierlingsbeek.

Betrokkenheid partners

De nu betrokken partijen Wonen Vierlingsbeek, Pantein en de gemeente hebben samen met de bewoners de aanzet voor dit dorpsplan gegeven. Deze partners zullen dan ook samen met de bewoners het voortouw nemen om acties voor elkaar te krijgen. Mede ingegeven door de vraag die leidend is kan de inzet echter breder liggen dan alleen bij deze partners. En dit heeft voordelen. Zo brengt elke partner die direct betrokken is bij de vitaliteit van Overloon andere kennis en kunde in, en kan een bijdrage leveren in het oppakken van vraagstukken samen met bewoners. Wonen Vierlingsbeek, Pantein en de gemeente zullen zich dan ook inzetten om indien nodig vanuit het eigen netwerk vragen van bewoners te verbinden aan de benodigde expertise.